

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

SA MADENCİLİK ÜRETİM İHRACAT SANAYİ TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2020/36305
Karar Tarihi : 3/7/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL
Selahaddin MENTEŞ
Muhterem İNCE
Yılmaz AKÇİL

Raportör : Şahap KAYMAK

Başvurucu : SA Madencilik Üretim İhracat Sanayi Ticaret Ltd. Şti.

Vekili : Av. Halil HAYTA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargısal kesinlik kazanan vakıanın başka bir mahkeme tarafından yeniden dikkate alınarak değerlendirilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Burdur İcra Hukuk Mahkemesinin E.2018/70, K.2018/79 Sayılı Dosyasına İlişkin Yargılama Süreci

2. Başvurucu aleyhine, iştirak haczi alacaklısı U.M.M.S.D.T. Ltd. Şti. tarafından Antalya'nın Korkuteli ilçesi sınırları içinde bulunan 201001574 sayılı II-B grup mermer işletme ruhsatının süresi içinde satışının istenmediğinden bahisle haczin düştüğünün tespiti ve satış kararının iptali talebiyle Burdur İcra Hukuk Mahkemesinde icra muamelesini şikâyet davası açılmıştır.

3. Burdur İcra Hukuk Mahkemesi şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun 10/4/2017 tarihinde haczin yenilenmesi, ruhsatın satışı ve satış avansının belirlenmesi için talepte bulunduğunu, söz konusu talep doğrultusunda İcra Müdürlüğü tarafından 27/3/2017 tarihinde 2.500 TL satış avansı dosyaya depo edildiğinden maden dairesine ruhsat üzerindeki haczin yenilenmesi için müzekkere yazılmasına karar verildiğini, bu karar doğrultusunda ruhsat üzerine 17/4/2017 tarihinde haciz konulduğunu, sonrasında satış işlemlerine başlandığını ifade etmiştir. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 106. maddesi kapsamında 14/11/2017 tarihinde yasal süresi içinde satış talep edildiğine ve 27/3/2017 tarihinde avans yatırıldığına işaret ederek başvurucunun bir daha satış istemesine gerek kalmaksızın haczin ve satışın ayakta olduğunun kabulü gerektiği neticesine varmıştır.

4. İştirak haczi alacaklısının bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurusu üzerine Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi incelenmesi talep edilen kararın kesin nitelikte olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun usulden reddine kesin olarak karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuruya Konu Yargılama Süreci

5. Başvurucu aleyhine, iştirak haczi alacaklısı U.M.M.S.D.T. Ltd. Şti. tarafından icra kanun yolu ile satışa çıkarılan 201001574 sayılı II-B grup mermer işletme ruhsatına ilişkin olarak Korkuteli İcra Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) ihalenin feshi davası açılmıştır.

6. Mahkeme davanın kabulü ile 6/4/2018 tarihinde yapılan ihalenin feshine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde;

i. Başvurucunun süresinde satış talep etmemesine dayalı olarak haczin düşmesi sebebiyle ihalenin feshi davasının açıldığına, 2004 sayılı Kanun'un 106. maddesi uyarınca alacaklının satış isteme süresinin taşınırlarda altı ay olduğuna, 110. maddesinde ise bir malın satılmasının kanuni müddet içinde istenmez veya talep geri alınıp da bu müddet içinde yenilenmezse o mal üzerindeki haczin kalkacağı kuralına yer verildiğine işaret edilmiştir. İhale konusu ruhsata alacaklı A.D. 6/6/2016 tarihinde haciz koyduğu, 17/3/2017 tarihinde satış talebinde bulunduğu, 27/3/2017 tarihinde de satış masraflarını yatırdığına dair makbuzu sunduğu ancak altı aylık satış isteme süresi geçtikten sonra satış talebinde bulunduğu belirtilmiştir. Bunun üzerine başvurucunun 10/4/2017 tarihli talebine istinaden ruhsata yeniden haciz konulduğu ancak altı aylık süre içinde ruhsatın satışı için talep dilekçesi gönderilmediği ifade edilmiştir. Bu durumda yasal süresi içinde satış talebinde bulunulmadığı gerekçesiyle ihaleye konu ruhsat üzerindeki haczin kalktığı değerlendirilmiştir.

7. Karara karşı başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurusu üzerine Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde:

i. Başvurucunun ihaleye konu ruhsat üzerindeki 6/6/2016 tarihli haczin satışını altı ay içinde istemediğinden haczin kalktığı, ruhsat üzerine 10/4/2017 tarihinde tekrar haciz koydurduğu, bu tarihten itibaren altı ay içinde 30/6/2017 tarihli satış talep dilekçesi verilmiş olsa da dilekçenin 11/10/2017 tarihinde Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) gönderildiğinin sabit olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla 10/4/2017 tarihli son haciz için altı aylık satış isteme süresi dolduktan sonra 11/10/2017 tarihinde yapılan satış talebi geçerli olmadığından haczin kalktığı vurgulanmıştır.

ii. Başvurucunun 10/4/2017 tarihli dilekçesinde haciz konulan maden ruhsatlarının satışını, satış avansının belirlenmesini ve ruhsat üzerindeki haczin yenilenmesini talep ettiği, dilekçede haciz yenileme talebinin en son yapıldığı, bu son talep öncesinde yapılan satış talebinin ise önceden konulan daha eski tarihli hacze yönelik olduğundan 10/4/2017 tarihli son hacze dair geçerli bir satış talebinin bulunmadığı açıklanmıştır.

iii. Burdur İcra Hukuk Mahkemesinin 9/3/2018 tarihli ve E.2018/70, K.2018/79 sayılı kararıyla 10/4/2017 tarihli haciz için süresinde satış istendiğine yönelik hüküm kurulduğu, bu karara karşı yapılan istinaf kanun yolu başvurusunun Bölge Adliye Mahkemelerinin E.2018/1262, K.2018/1240 sayılı kararıyla usulden reddedildiği dile getirilmiştir. Bu karar sonucunda 6/4/2018 tarihinde ihale yapılmışsa da Burdur İcra Hukuk Mahkemesinin anılan kararının ihalenin feshi davasında haczin düşüp düşmediğini tekrar değerlendirmeye ve ihale öncesi haciz düşmüşse ihalenin feshine karar vermeye engel teşkil etmediği sonucuna varılmıştır.

8. Başvurucu, istinaf kararına yönelik olarak temyiz kanun yoluna başvurmuş; Yargıtay 12. Hukuk Dairesi (Daire) temyiz başvurusunu reddederek anılan kararı onamıştır.

9. Başvurucu, nihai hükmü 23/10/2020 tarihinde öğrendikten sonra 11/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; ihalenin feshi davasında bir başka davada kesinleşen hükme aykırı karar verilerek satış talebinin dikkate alınmadığını, Dairenin temyiz sebeplerini değerlendirmeksizin gerekçesiz karar verdiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği, bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

12. Başvurucunun şikâyetinin özü, Burdur İcra Hukuk Mahkemesinin kararıyla haczin ve satışın geçerli olduğu tespit edildiği hâlde ihalenin feshi davasında haczin düşüp düşmediğinin tekrar değerlendirilerek süresinde satış talep edilmediğinden haczin kalkması sebebiyle ihalenin feshine karar verildiğine yönelik olduğundan başvuru hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Kesin hükme saygı (*res judicata*) ve kesin hükmün bağlayıcı olması, hükmü veren mahkeme de dâhil diğer bütün mahkemelerin ve diğer ilgili kurumların bu kararla bağlı olması anlamına gelir. Yargının verdiği ve bağlayıcı olan kesin hüküm, zarar gören taraflardan biri açısından işlevsiz duruma getirilmişse adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin bir anlamı kalmayacaktır (*Alba İnşaat Tic. Ltd. Şti.* [1. B.], B. No: 2013/1313, 26/2/2015, §§ 53, 54; *Arman Mazman* [2. B.], B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 65).

14. Bir mahkeme kararının kesin hüküm mahiyetini alabilmesi için genel olarak üç koşul aranmaktadır. Bunlardan birincisi kesin hüküm sayılan bir mahkeme kararının bulunmasıdır. Tespit ve tedbir kararları ile icra mahkemesi kararları kesin hükmün bağlayıcılığı kudretini haiz değildir. İkinci olarak kesinleşen karar taraflar arasında mevcut olan bir ihtilafı çözmek amacıyla verilmelidir. Dolayısıyla bir anlaşmazlığı çözmeyen, hasımsız olarak verilen bazı veraset davaları kesin hüküm mahiyetinde değildir. Üçüncü olarak söz konusu kararlar nihai olmalıdır. Kararların nihai olması, mahkemenin tarafların iddia ve savunmalarını dinleyerek ve delilleri değerlendirerek bu hususta son kararını vermesi anlamına gelir. Bir kararın maddi anlamda kesin hüküm niteliğini haiz olması ve bu konuda kesin hüküm itirazında bulunulabilmesi için davanın tarafları, konusu ve sebepleri aynı olmalıdır (*Alba İnşaat Tic. Ltd. Şti.*, § 55).

15. Başvurucu, Burdur İcra Hukuk Mahkemesinin kesinleşmiş şikâyetin reddi kararının ihalenin feshi davası yönünden dikkate alınmamasından yakınmıştır.

16. Haczin düştüğünün tespiti ve satış kararının iptali talebiyle başvurunun aleyhine açılan davada Burdur İcra Hukuk Mahkemesi, başvurunun 10/4/2017 tarihinde haczin yenilenmesi, ruhsatın satışı ve satış avansının belirlenmesi için talepte bulunduğunu, 27/3/2017 tarihinde satış avansının dosyaya depo edildiğini ve ruhsat üzerine 17/4/2017 tarihinde haciz konulduğunu belirtmiştir. Başvurucunun daha önceden satış talep edilmiş olduğundan satış kararı verilerek satış günü verilmesi yönündeki 14/11/2017 tarihli talebinin süresinde olduğu, 27/3/2017 tarihinde avans yatırıldığı gerekçesiyle yeniden satış istenmesine gerek kalmaksızın haczin ve satışın geçerli olduğunu kabul etmiştir. Bu kararın kesin nitelikte olması nedeniyle karara karşı yapılan istinaf başvurusu reddedilmiştir.

17. İhalenin feshi davasında ise Mahkeme bu dava türünde resen incelenmesi gerektiğini ifade ettiği kıymet takdirine ilişkin bilirkişi raporu, ilan, icra keşif gideri ve ihale muhammen bedelini değerlendirmiş; maden işletme ruhsat satışının taşınır mal satışı hükümlerine göre yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Ardından başvurunun süresinde satış istememesi sebebiyle haczin düşmesine bağlı olarak ihalenin feshi davası açıldığını, satış talebinin 2004 sayılı Kanun'daki süreler içinde yapılıp yapılmadığının icra müdürünün resen dikkate alması gerektiğini ve süresinde istenmemesine rağmen icra müdürünün satış talebini kabul etmesinin kamu düzeni nedeniyle süresiz şikâyete tabi olduğunu saptamıştır. Bu bağlamda 10/4/2017 tarihli hacizden itibaren altı aylık süre içinde satış talep edilmediği gerekçesiyle ruhsat üzerindeki haczin kalktığını benimseyerek ihalenin feshine karar vermiştir.

18. Bölge Adliye Mahkemesi, Mahkemenin verdiği sonucu hukuka uygun bulmuştur. Ayrıca 30/6/2017 tarihli satış talebinin altı aylık satış isteme süresi 10/10/2017 tarihinde dolduktan sonra UYAP üzerinden 11/10/2017 tarihinde gönderildiğini, 10/4/2017 tarihli haciz talep dilekçesinde satış talebinden sonra haciz yenileme talebinde bulunulması nedeniyle söz konusu satış talebinin önceden konulan daha eski tarihli hacze yönelik olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte Burdur İcra Hukuk Mahkemesince 10/4/2017 tarihli haciz için süresinde satış talebinde bulunulduğuna ilişkin karar verilmişse de bu kararın ihalenin feshi davasında haczin düşüp düşmediğini tekrar değerlendirmeye ve ihale öncesi haciz düşmüşse ihalenin feshine karar vermeye engel teşkil etmediğini değerlendirmiştir. Daire de Bölge Adliye Mahkemesi kararındaki gerekçeleri yeterli görmüştür.

19. Eldeki olayda kesin hükmün mevcut olup olmadığının tespiti önem arz etmektedir. Anayasa Mahkemesi *Alba İnşaat Tic. Ltd. Şti.* başvurusunda, tespit ve tedbir kararları ile icra mahkemesi kararlarının kesin hükmün bağlayıcılığı kudretini haiz olmadığını belirtmiştir. Bu bağlamda başvurunun dayanmış olduğu icra muamelesinin şikâyeti davasındaki haczin geçerli olduğu tespitine ilişkin kararın kesin hükmün bağlayıcılığı ilkesinden yararlanması mümkün değildir. Nitekim Yargıtay da şikâyet müessesesinin teknik olarak bir dava veya kanun yolu olmayıp icra dairesinin somut işlemine karşı bir denetim işlevinin yerine getirilmesini sağlayan kendine özgü bir müessese olduğunu, şikâyetle kişiler arasında uyumsuzluk bulunmadığını belirtmektedir (*Bülent Güven* [1. B.], B. No: 2019/7966, 2/4/2024, § 42). Ayrıca Yargıtay, içtihadında icra hukuk mahkemelerinin dar yetkili mahkemeler olup şekli anlamda yargılama yaptıklarından verdikleri kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceğini ve takip hukukuna ilişkin olduğunu vurgulamaktadır (*Bekir Çıgılı* [2. B.], B. No: 2019/25805, 3/4/2024, § 25).

20. İcra hukuk mahkemesi kararlarından hangileri için istinaf kanun yoluna başvurulabileceği genel olarak 2004 sayılı Kanun'un 363. maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede icra mahkemesince 85. maddenin uygulanma biçimi, icra dairesi tarafından hesaplanan vekâlet ücreti, 103. maddenin uygulanma biçimi ve bu maddede düzenlenen davetiyenin içeriği, yediemin ücreti, yediemin değiştirilmesi, hacizli taşınır malların muhafaza şekli, kıymet takdirine ilişkin şikâyet, ihaleye katılabilmek için teminat yatırılması ve teminatın miktarı, satışın durdurulması, satış ilanının iptali, süresinde satış istenmemesi nedeniyle satışın düşürülmesi, 263. maddenin uygulanma biçimi, iflas idaresinin oluşturulması, icra mahkemesinin iflas idaresinin işlemleri hakkında şikâyet üzerine verdiği kararlara karşı iflas idare memurunun ücret ve masrafları hakkındaki hesap pusulası ve 36. maddeye göre icranın geri bırakılmasına ilişkin kararları dışındaki kararlarına karşı ait olduğu alacak, hak veya malın değer veya miktarının yedi bin Türk lirasını geçmesi şartıyla istinaf yoluna başvurulabileceği kurala bağlanmıştır. Bölge Adliye Mahkemesi süresinde satış istenmemesi nedeniyle satışın düşürülmesine ilişkin icra hukuk mahkemesi kararlarının kesin olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun usulden reddine kesin olarak karar vermiştir (bkz. § 4). Bu hâliyle şikâyetin reddi kararının şekli anlamda kesinleştiği anlaşılmaktadır.

21. Diğer taraftan şikâyetin reddi kararının taraflar arasındaki uyumsuzluğu çözüme kavuşturmadığı görülmüştür. Hatta şikâyet davası reddedilen iştirak haczi alacaklısının yeniden haczin düştüğünün tespiti ve satış kararının iptali talebiyle dava açmasının önünde bir engel yoktur. Bu itibarla şikâyetin reddi kararının maddi anlamda kesin hüküm teşkil ettiği söylenemez. Aynı zamanda şikâyetin reddi kararı nihai nitelikte de değildir. İkinci dava ihalenin feshi davası olup bu davanın ilk dava ile tarafları ve sebebi aynı olmakla birlikte dava konuları farklıdır. Mahkemenin konusu farklı yeni davada tekrar haczin düşüp düşmediğini değerlendirmesi bu yeni davanın delillerini ortaya koymak ve gerekli tespitleri yapmak için makul olabilecektir.

22. Mahkeme kararı incelendiğinde 2004 sayılı Kanun'un 134. maddesinde yer alan ihalenin feshine ilişkin düzenleme ile birlikte Yargıtay uygulamaları çerçevesinde değerlendirme yapıldığı, başka bir deyişle Mahkemenin haczin düşüp düşmediği sorununa ilişkin olarak Burdur İcra Hukuk Mahkemesinden farklı sonuca ulaşmasının sebebinin ihalenin feshi davasının tüm unsurlarıyla birlikte değerlendirilme zorunluluğundan kaynaklandığı anlaşılmıştır. Yargıtay içtihatlarında ihalenin feshi sebeplerinin 2004 sayılı Kanun'da sınırlı bir şekilde sayılmadığı, içtihat ve doktrinde fesih sebeplerine ilişkin çerçevenin belirlendiğinin ifade edildiği tespit edilmiştir. İhalenin feshine yönelik açılan davalarda mahkemelerin de bu anılan çerçevede değerlendirme yapacağı kuşkusuzdur (*Aydın Görkem Kırtasiye Tem. İnş. Elk. Tic. Ltd. Şti.* [2. B.], B. No: 2018/24538, 24/2/2021, § 27).

23. Yargıtayın yerleşik uygulamalarında da satışın durdurulmasına yönelik şikâyet üzerine verilecek kararlar kesin olsa bile ihalenin feshi aşamasında ileri sürülmesi hâlinde mahkemenin bu konuda verdiği kesin nitelikteki karar değerlendirilerek ihaleye etkisinin tartışılabilmesi kabul edilmektedir (Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 22/4/2013 tarihli ve E.2013/7186, K.2013/15466; 5/11/2013 tarihli ve E.2013/28291, K.2013/34768 sayılı kararları).

24. Öte yandan Burdur İcra Hukuk Mahkemesinin şikâyet davasına konu haczin ve satışın ayakta olduğuna dair değerlendirmesinin hatalı olduğunun ihalenin feshi davasında Mahkeme ve Bölge Adliye Mahkemesince tespit edildiği de hatırd tutulmalıdır.

25. Bu bağlamda icra hukuk mahkemesinde açılan ilk davanın haczin ve satışın geçerli olduğunu tespit ettiği ancak bu durumun daha sonra açılan ihalenin feshi davasında gerekli araştırmanın yapılmasını engelleyen bir kesin hüküm niteliği taşımadığı, maddi anlamda kesin hüküm gücüne sahip olmayan şekli anlamda kesin hüküm niteliğindeki şikâyetin reddi kararının kesin hükme saygı ve kesin hükmün bağlayıcı olması ilkelerinin kapsamında bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA 3/7/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.